

Notatki z Ochrony Własności Intelektualnej

mlecz

Semestr Letni 2024

SPIS TREŚCI

1	Prawo i jego źródła (28.02)	2
1.1	Prawo	2
	Zasady Prawa	2
	Miejsca zapisu prawa	2
1.2	Język prawny a prawniczy	2
1.3	Obowiązywanie Prawa	3
1.4	Źródła prawa	3
1.5	Prawo unijne	3
	Prawo polskie a prawo unijne	3
2	Własność Intelektualna (06.03)	3
2.1	Dobra Niematerialne	3
	Rodzaje dóbr niematerialnych	4
2.2	Prawo własności intelektualnej	4
2.3	Konwencje o ochronie prawa autorskiego	4
	Konwencja Berneńska	4
	Inne Konwencje	4
2.4	Ustawa o prawach autorskich i pokrewnych	4
	Utwory	4
3	Twórcy i ochrona utworów (13.03)	5
3.1	Osoba twórcy	5
3.2	Ochrona utworów	5
3.3	Ochrona programów komputerowych	6
4	Autorskie prawa zależne (20.03)	6
4.1	Utwory zależne	6

WYKŁAD 1: PRAWO I JEGO ŹRÓDŁA (28.02)

1.1 Prawo

Prawo w ujęciu normatywnym to zespół norm i reguł określających postępowanie ludzi, ustanowionych, usankcjonowanych i zabezpieczanych przez aparat przymusu państwowego.

Prawo wg Kanta to reguły pozwalające na pogodzenie samowoli dwóch niezależnych jednostek.

Zasady Prawa

- Lex posterior derogat legi priori – prawo późniejsze uchyla prawo wcześniejsze
- Lex superior derogat legi inferiori – prawo o wyższej mocy uchyla prawo o niższej mocy
- Lex specialis derogat legi generali – prawo szczegółowe uchyla prawo ogólne
- Ne bis in idem – Nie można orzekać dwa razy w tej samej sprawie
- Lex retro non agit – Prawo nie działa wstecz (o ile ustawa późniejsza nie jest korzystniejsza dla oskarżonego)

Miejsca zapisu prawa

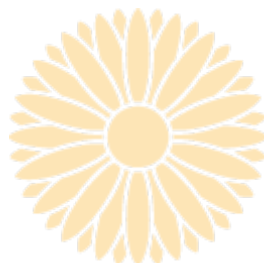
- **Dziennik ustaw** – jedyne oficjalne miejsce zapisu prawa
- Monitor Polski – służy do ogłaszania wewnętrznych aktów prawnych wydawanych przez organy państwowe
- ISAP – Internetowy System Aktów Prawnych
- Systemy Prawne (LEX, Legalis) – ujednolicony i czytelny zapis informacji z dziennika ustaw z odnośnikami do innych powiązanych informacji prawnych

1.2 Język prawny a prawniczy

Język prawny to język tworzenia prawa, w którym tworzone są akty prawne. Nie musi być poprawny w sensie składni j. pol. ale jest mniej wieloznaczny i ściślejszy od języka naturalnego.

Język prawniczy to język stosowania i doktryny prawa, omawiający treść i interpretację ustawy.

Język prawny a matematyczny Język prawny często celowo zostawia pewne pojęcia nie-dookreślone, aby pozostawić sądom pole do odmiennej wykładni prawa w różnych przypadkach.

1.3 Obowiązywanie Prawa

Prawo powszechnie obowiązujące to przepisy adresowane do wszystkich podmiotów. Wyznacza ich sytuację prawną, tzn. prawa i obowiązki. Stanowi fundament działania państwa, jest umową społeczną między jego państwami i obywatelami. Państwo może wykonywać jedynie czynności *explicite* dozwolone przez prawo, a obywatele wszystkie czynności niezakazane.

1.4 Źródła prawa

1. Konstytucja
2. Ustawy
3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe
4. Rozporządzenia
5. Akty prawa miejscowego (tylko na obszarze obowiązywania)

Konstytucja – akt prawny nadrzędny wobec wszystkich pozostałych. Jej przepisy stosuje się bezpośrednio, o ile sama nie stanowi inaczej. Jest jednym, spójnym aktem prawnym. Konstytucja jest celowo napisana w sposób ogólny, aby mogły uszczegółowić ją ustawy. Określa bazowe ramy prawne, sposób stanowienia prawa i zasady jakie można z niej wyprowadzać.

Ustawa, a rozporządzenie – Ustawa to prawo stanowione przez władzę ustawodawczą, rozporządzenie jest aktem wykonawczym, doprecyzowuje działanie i stosowanie ustawy oraz określa szczegółowe procedury jej realizacji. Rozporządzenia są tworzone na podstawie ustaw.

1.5 Prawo unijne

Prawo pierwotne to umowy międzynarodowe tworzące i kształtujące Unię Europejską. Stanowią jej swoistą konstytucję. Na przykład Traktat z Lizbony powołujący Unię.

Prawo wtórne to rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, opinie i zalecenia wydawane przez organy Unii.

Rozporządzenia unijne to akty prawne bezpośrednio i jednolicie działające we wszystkich krajach członkowskich.

Dyrektywy unijne to akty prawne, wskazujące cele i wytyczne, które ustawodawstwo poszczególnych krajów członkowskich powinno zrealizować. Muszą zostać wydane krajowe akty prawne, które implementują dyrektywę.

Prawo polskie a prawo unijne

Konstytucja dopuszcza przekazanie części uprawnień organów państwowych organom prawa międzynarodowego. Proeuropejska wykładnia prawa jest ponad krajową – ratyfikowana umowa międzynarodowa ma pierwszeństwo wobec sprzecznej z nią ustawy. Nad umowami międzynarodowymi stoi jedynie konstytucja.

WYKŁAD 2: WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA (06.03)

2.1 Dobra Niematerialne

Dobro niematerialne (intelektualne) to wytwór myśli, cechujący się twórczym charakterem, istniejący w świadomości człowieka i mogący podlegać ochronie prawnej niezależnie od swojego ewentualnego nośnika (*Corpus Mechanicum*).

Rodzaje dóbr niematerialnych

- Utwory (w rozumieniu prawa autorskiego)
- Rozwiązania – zaplanowane koncepty, prowadzące do realizacji danego celu (wynalazki, projekty, wzory)
- Oznaczenia, symbole (znaki towarowe, oznaczenia geograficzne)

Dobra niematerialne mogą obejmować więcej niż jeden z powyższych aspektów.

2.2 Prawo własności intelektualnej

Prawo autorskie i pokrewne zajmuje się utworami. Godzi prawa twórców z możliwością rozwoju społeczeństwa. Chroni prawa twórców jak i wykonawców. Regulowane międzynarodowo.

2.3 Konwencje o ochronie prawa autorskiego

Konwencja Berneńska

Konwencja Berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z 1886 roku. Powstała z inicjatywy m. in. Wiktora Hugo. Wprowadziła koncept międzynarodowej ochrony praw autora. Ratyfikowana przez większość państw świata, wielokrotnie nowelizowana. Nadal obowiązuje.

Zasada wzajemnego respektowania praw Utworom zagranicznym zapewnia się taką samą ochronę jak utworom krajowym.

Zasada automatyzmu Ochrona praw autorskich przysługuje każdemu utworowi od momentu jego powstania.

Inne Konwencje

Konwencja genewska o prawach autorskich. Zapewnia alternatywę wobec Konwencji Berneńskiej. Reprezentuje bardziej liberalne podejście do sprawy.

Konwencja Rzymska o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych. Zapewnia ochronę twórcom utworów dźwiękowych.

Porozumienie w sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej (TRIPS) poza zakresem Konwencji Berneńskiej zapewniło ochronę programów komputerowych i baz danych. Chroni programy w postaci kodu źródłowego i przedmiotowego (postać binarna, wykresowa, ang. *object files*).

Traktaty Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) o prawie autorskim, o artystycznych wykonaniach i fonogramach. Pierwszy traktat międzynarodowy nakładający obowiązek chronienia programów komputerowych i baz danych. Wymusza wprowadzenie sankcji za łamanie i omijanie zabezpieczeń programów.

2.4 Ustawa o prawach autorskich i pokrewnych

Utwory

Utwór to każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Definicja celowo jest szeroka aby móc pozostawić kwestię, czy dana rzecz jest utworem do interpretacji sądowej.

Konkretne przypadki wykładni definicji utworu

- Smak i zapach nie może podlegać ochronie prawnoautorskiej. Subiektywne doznania odgrywają tu zbyt dużą rolę.
- By mówić o utworze konieczna jest cecha nowości, twórca musiał wprowadzić uchwytnie elementy, nieobecne w dotychczasowym stanie rzeczy.
- Jeżeli wysoce prawdopodobne jest, że ktoś w przyszłości wytworzy **identyczny** przedmiot, to nie mówi się o utworze.

Zasada Ustalenia – Utwór musi zostać przedstawiony, w postaci która pozwala na jego percepcję komuś innemu niż twórcy, nawet ulotnej, nietrwałej. Utwór może istnieć bez nośnika, a posiadanie nośnika nie jest związane z prawem do utworu.

WYKŁAD 3: TWÓRCY I OCHRONA UTWORÓW (13.03)

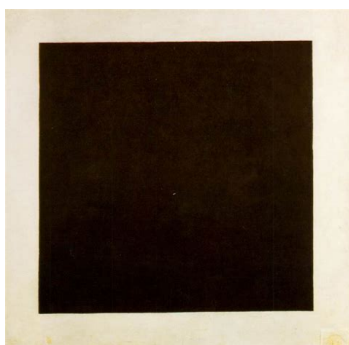
3.1 Osoba twórcy

Twórcą utworu może być dowolna osoba, niezależnie od stanu świadomości. W porządku prawnym amerykańskim i polskim przesądza się, że zwierzęta ani natura nie mogą być twórcą utworu. Ogólnie, twórcą może być wyłącznie człowiek. Często uważa się, że wytwory systemu niedeterministycznych (np. AI) należą do ich operatorów, natomiast nie jest to uniwersalna wykładnia i silnie zależy od konkretnego przypadku. Obecny porządek prawny niedostatecznie określa interpretację praw do wytworów sztucznej inteligencji, która nie może być uznana za twórcę utworu.

3.2 Ochrona utworów

Utwór jest chroniony od momentu powstania, nawet w postaci nieukończonyj. Ochrona przysługuje mu niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności. Ochronie nie może podlegać procedura, koncepcja matematyczna ani odkrycia, a jedynie sposób wyrażenia (nie temat a jego indywidualizacja). Dyrektywy unijne i inne przepisy doprecyzowują kryteria uznania tworu konkretnego typu za utwór.

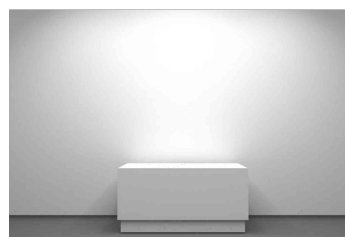
Czy każde dzieło jest chronione jako utwór? tldr.: Nie.

Rysunek 1: K. Malewicz – Czarny kwadrat na białym tle

Rysunek 2: A. Behan – 2023

Rysunek 3: S. Garau – Io Sono

Z powyższych utworów jest tylko Rysunek 2. Niewidzialna rzeźba (3) istnieje jedynie jako koncepcja, nie ma żadnej ustalonej formy – nie jest utworem. Natomiast czarny kwadrat (1) pomimo oryginalnej koncepcji, nie spełnia kryterium oryginalności. Prawdopodobieństwo wytworzenia identycznego dzieła jest zbyt duże by mówić o utworze.

3.3 Ochrona programów komputerowych

Programy Komputerowe podlegają ochronie w każdej postaci (kod, kod skompilowany, zapis na nośniku). Programy chronią też wystarczająco szczegółowe prace przygotowawcze i projektowe. Ochrona to nie zależy od testów jakościowych ani estetycznych programu, ani od jego oryginalności. Programy komputerowe są chronione w taki sam sposób co dzieła literackie. Nie są chronione ich koncepcje i interfejsy (graficzne/tekstowe). Pojedyncze elementy programów mogą być chronione z osobna. Np. interfejs graficzny może być objęty ochroną utworu, ale osobno od ochrony samego programu komputerowego.

Dekompilacja programów komputerowych jest dozwolona jeżeli służy osiągnięciu interoperacyjności danego programu z innymi. Konieczne jest posiadanie uprawnień do posiadania kopii programu. Nie jest dozwolona dekompilacja i modyfikacja programów w żadnym innym celu, a szczególnie do wykorzystania programu w innych niż standardowe celach i w sposób naruszający uzasadnione interesy autora. Dozwolona jest natomiast dekompilacja w celu poprawienia błędów.

Tu nastąpił bardzo rozbudowany segment o jailbrake'owaniu iphone'ów i lodówek.

WYKŁAD 4: AUTORSKIE PRAWA ZALÉŻNE (20.03)

4.1 Utwory zależne

Opracowania utworów pierwotnych takie jak tłumaczenia, przeróbki, adaptacje. Można je tworzyć i rozpowszechniać za zgodą pierwotnego twórcy. Wytworzenie ich jest bez uszczerbku dla praw pierwotnych i pociąga za sobą prawa autora utworu zależnego. Należy zaznaczyć, że jest to utwór pierwotny i wymienić twórcę i tytuł utworu pierwotnego.

Tłumaczenia nie zawsze noszą cechy utworów - tłumaczenia które mają w sobie mało inwencji, jak np. tłumaczenia dokumentacji technicznej nie są utworami, w przeciwieństwie do tłumaczeń dzieł literackich.